

Tárgytematika / Course Description Kulturális régióismeret II.

AKLB_BHTM103

Tárgyfelelős neve /

Teacher's name: dr. Vehrer Adél

Félév / Semester: 2023/24/2

Beszámolási forma /

Assesment: Folyamatos számonkérés

Tárgy heti óraszám /

Teaching hours(week): 0/0/0

Tárgy féléves óraszám /

Teaching hours(sem.): 0/9/0

OKTATÁS CÉLJA / AIM OF THE COURSE

A hallgatók megismerik a hagyományos társadalom sajátosságait, a hazai és európai közösségi kultúra összefüggéseit. A hallgatók képessé válnak a tanult jelenségek önálló értelmezésére, feldolgozására, leendő munkájukban a kurzuson megszerzett ismeretek kamatoztatására. A tantárgy lehetőséget teremt a kulturális különbségek értelmezésére, a nemzeti és európai közösségi kultúra összefüggésrendszerének megismerésére.

TANTÁRGY TARTALMA / DESCRIPTION

Az évközi jeggyel záruló tantárgy a hallgatók önálló témakidolgozásaira épül, melyet a konzultációk elméleti előadásai alapoznak meg.

Az előadások fő témakörei:

- A folklór közösségi vonatkozásai, európai párhuzamai.
- Kulturális különbségek és kapcsolatok az európai népcsoportoknál.
- A hétköznapok és ünnepek kultúrájának európai párhuzamai, kölcsönhatásai.

SZÁMONKÉRÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE / ASSESSMENT'S METHOD

Aláírás feltétele: belépés a szelearning.hu felületre a kurzus oldalára

Követelmény: prezentáció készítése egy szabadon választott témában a lent felsoroltak közül, és bemutatása az utolsó konzultáción.

A téma feldolgozható internetes források, újságcikkek, fotók, videók, interjúk, kérdőív segítségével. Csatolhatók fotók, linkek, egyéb dokumentumok, de ezek egy fájlban belül legyenek.

Formai követelmény: maximum 15 dia, a prezentáció időtartama maximum 20 perc, a megadott szempontok szerint kell elkészíteni.

Megadott szempontrendszer:

1. A témaválasztás indoklása
2. A téma rendszerezett bemutatása, szakirodalmi, történelmi áttekintés:
 1. Magyar vonatkozások
 2. Külföldi vonatkozások
 3. Hasonlóságok és különbségek megjelenítése
3. A bemutatott témakör napjainkban. Közművelődési-kulturális vonatkozások: a témához kötődő kulturális program, művelődő közösség, kiállítás, turisztikai desztináció stb. bemutatása (1 magyar és 1 külföldi példa)
4. Összegzés: saját vélemény
5. Forrásjegyzék

Fontos! A téma illusztrálása fotókkal, videókkal (linkekkel)

Értékelési rendszer:

- Illeszkedés a megadott szempontrendszerhez
- Más népekre vonatkozó adatok megjelenítése
- Hasonlóságok és különbségek összegzése
- Tartalom, rendszerezés, arányok
- Források feltüntetése
- Esztétikum, illusztrációk: fotók, videók

A prezentációhoz választható témakörök

(nem kötelező a megadott külföldi vonatkozás, lehet más országból is példát hozni)

1. Farsangi népszokások. Nemzetiségi sajátosságok hazánkban, délszláv és osztrák, német példák (busójárás, rönkhúzás stb.)

Magyar Néprajz 7.

Peter Burke. Népi kultúra a kora újkori Európában

Ujváry Zoltán könyvei

2. A betyár alakja a történelemben és a néphagyományban. Az angol Robin Hood mondakör.

Magyar Néprajz 5.

Küllös Imola: Betyárok könyve

3. A kísértetek és lidércek világa hazánkban. Szellemlények és démonok az ódon skót kastélyokban.

Magyar Néprajz 7.

Dömötör Tekla: A magyar nép hiedelemvilága

Pócs Éva és Ráth-Végh István könyvei

4. Visszajáró halottak, halottlátók hazánkban. A vámpírtörténetek magyar vonatkozásai, román és amerikai párhuzamok.

Barry Alpha Ádám: A vámpír szó története, Veszprém, 2005

Telek Balázs: Vámpírmitosz napjainkban, Palimpszeszt 24. sz. magyar-irodalom.elte.hu

Pócs Éva könyvei

5. A boszorkányok szerepe a hagyományos társadalomban. Boszorkányüldözés, boszorkánypercek. A spanyol és római inkvizíció.

Magyar Néprajz 7.

Róheim Géza: Magyar néphit és népszokások

Szendrey Ákos: A magyar néphit boszorkánya

Dömötör Tekla: A magyar nép hiedelemvilága

Pócs Éva könyvei

6. A táltos és sámán alakjának összehasonlítása, párhuzamok és különbségek. Sámánizmus hazánkban és Szibériában.

Magyar Néprajz 7.

Hoppál Mihály: Sámánok

Mircea Eliade: Sámánizmus

Díószegi Vilmos: A pogány magyarok hitvilága

Díószegi Vilmos: Sámánizmus

Dömötör Tekla: A magyar nép hiedelemvilága

Dömötör Tekla: Táltosok Pest-Budán és környékén

7. A párválasztás tényezői, ezek változásai. Leány- és legényélet, -avatás régen. A hazai (pl. pécsváradi), romániai móc hegylakó népcsoport (gajnai) és a skandináv népek leányvásárai.

Magyar Néprajz 7.

Tátrai Zsuzsanna: Leányélet

Résó Ensel Sándor: Magyarországi népszokások

http://epa.oszk.hu/03000/03018/00152/pdf/EPA03018_honismeret_2000_01_050-052.pdf

8. Halhatatlan és visszatérő hősök az európai népmondákban. Pl. Attila, Csaba, Szent László, Mátyás, Rákóczi. Történelmi személyekhez kötődő mondák Európában. A britek Artúr- király-hagyománya.

Magyar Zoltán: Halhatatlan és visszatérő hősök az európai népmondákban.

Magyar Zoltán: Szent László a magyar néphagyományban

Magyar Zoltán: Rákóczi a néphagyományban

Magyar Zoltán: Mátyás király narratív hagyományköre

9. Népi gyógyítás és természetismeret. Gyógyfürdők a Monarchia idején (Ausztria, Csehország, Szlovákia). A brit fürdőskultúra.

Magyar Néprajz 7.

Oláh Andor: Új Hold, új király

10. Az egyéni boldogulás mágiája: rontás és szerelmi varázslás. A francia gyarmatok vudu (voodoo) és zombi hitvilága.

Magyar Néprajz 7.

Kiss József: Szerelmi babonák

11. Társas élet a hagyományos kultúrában. A kocsmá „funkcióváltása”. Az ír pub-ok világa napjainkban.

Magyar Néprajz 7.

12. Mindennapi és ünnepi táplálkozás. Az étkezés napi és heti rendje a paraszti társadalomban. Az olasz konyha hagyományai.

Magyar Néprajz 4.

Kisbán Eszter könyvei

13. A viselettel összefüggő tényezők. A színek, az életkor és a társadalmi helyzet szerepe. Az osztrák

népvisélet, mint a mindennapok része napjainkban.

Magyar Néprajz 4.

Flórián Mária és Gáborján Alice könyvei

14. Mézeskalács-hagyomány és művészet Európa különböző országaiban (pl. Németország).

Magyar Néprajz 3.

15 A lengyel, a német és a magyar kékfestés összehasonlítása.

Magyar Néprajz 3.

Kresz Mária és Domonkos Ottó könyvei

16. A magyar fazekasság, kerámia, a francia és a német porcelán gyártás

Magyar Néprajz 3.

Csupor István-Csuporné Antal Zsuzsa: Fazekaskönyv

17. A régi vásárok hazánkban. A vásár funkcióváltása. Adventi vásárok Európában, Észtországtól Belgiumig.

Dankó Imre könyvei

18. A víz hagyományai. Halászat és aranymosás a Duna mentén. Aranymosó fesztiválok napjainkban. Aranyláz Alaszkában. Halászat Skandináviában.

Magyar Néprajz 2.

Solymos Ede: A dunai halászat

Timaffy László: Szigetköz

Kunkovác László: Kece, milling, marázsa

Szilágyi Miklós könyvei

19. Gabonatermelés, a malmok kultúrája és folklórja. Vízimalmok Németországban. Szélmalmok Hollandiában.

Magyar Néprajz 2.

Balassa Iván könyvei

20. Népi hangszerek. A dudafajták összehasonlítása (skót, ír, ibériai stb. dudaék)

Magyar Néprajz 3.

<http://doktori.btk.elte.hu/hist/bauerbenkejozsef/diss.pdf>

KÖTELEZŐ IRODALOM / OBLIGATORY MATERIAL

Minden téma esetében kötelező irodalom:

Ajánlott irodalom:

- Magyar Néprajzi Lexikon I-V. kötetek, Bp. Akadémiai Kiadó*
- Magyarság Néprajza I-IV. kötetek*
- Andrásfalvy Bertalan: *Néprajzi alapismeretek*. Néptáncosok Kiskönyvtára. é.n. Budapest.
- Tarján Gábor: *Folklór, népművészet, népies művészet*. Bevezetés a népművészeti jelenségek tanulmányozásába. 1991. Bp. Tankönyvkiadó
- Voigt Vilmos (szerk.): *A magyar folklór*. 1998. Bp.
-
- Tátrai Zsuzsanna-Karácsony Molnár Erika: *Jeles napok, ünnepi szokások*. 1997. Bp.
- Kósa László: *Hagyomány és közösség*. Magyar népi kultúra és társadalom. 1984. Bp.
- Ortutay Gyula: *Kis magyar néprajz*. 1940. Bp.
- Jávorka Kata, Küllös Imola, Tátrai Zsuzsanna (szerk.): *Kis magyar néprajz a rádióban*. 1978. Bp.
- Balassa Iván-Ortutay Gyula: *Magyar néprajz*. 1979. Budapest. Corvina Kiadó
- Bihari Anna-Pócs Éva: *Képes magyar néprajz*. 1985. Bp.
- Kósa László-Szemerényi Ágnes: *Apáról fiúra*. 1973. Bp.
- Edelényi Adél: *Népikultúra*. 2009. Bp.

Dr. Vehrer Adél PhD

egyetemi docens

AJÁNLOTT IRODALOM / RECOMMENDED MATERIAL